

Osobne priče (i)migranata: Promjena medijskog uokvirivanja u Hrvatskoj?

Mirela Holy*
Marija Geiger Zeman**

SAŽETAK

Rad analizira sadržaj Jutarnjeg i Večernjeg lista u kontekstu promjene pristupa izvještavanju o (i)migrantima nakon ulaska Hrvatske u Schengen i euro zonu. Migranti su u medijima često predstavljeni kao anonimni protagonisti crnih kronika (Čepo i sur., 2020; Popović i sur., 2022a), no tijekom 2023. i 2024. godine analizirane novine su objavljivale članke koji prikazuju (i)migrante kao pojedince s osobnim životnim pričama. Rad se u teorijskom smislu oslanja na teoriju medijskog uokvirivanja. Prethodna istraživanja u Hrvatskoj su pokazala da prevladavaju negativni, senzacionalistički i alarmantni okviri koji su povezani s ideološkom orientacijom aktera, izvještavanje o migrantima je pojednostavljeno, temeljeno na nedovoljno provjerjenim informacijama, uz nedostatak razumijevanja problematike i neodgovarajuću upotrebu terminologije, a ključna karakteristika izvještavanja je format sukoba (Popović i sur., 2022a). Popović i sur. (2022b) dali su niz preporuka usmjerenih na objektivnije i nepristranije prikazivanje migranata u hrvatskim medijima, između ostalog da se o migrantima izvještava kao o stvarnim ljudima. Na tragu ove preporuke provedeno je istraživanje kombinacijom kvantitativne i kvalitativne analize medijskog sadržaja te dubinskih intervjuja s predstavnicima uredništva analiziranih listova. U fokusu analize je učestalost objava, protagonisti, okviri i

*Mirela Holy, znanstvena savjetnica, Institut za istraživanje migracija, Trg Stjepana Radića 3, Zagreb, 098/346 806, Mirela.Holy@imin.hr

**Marija Geiger Zeman, znanstvena savjetnica, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Trg Marka Marulića 19, Zagreb, 091/971 9007, Marija.GeigerZeman@pilar.hr

sentimenti ovakvih priča, motivi iza njihove objave te potencijalnih institucionalnih i/ili finansijskih okvira unutar kojih su nastale. Istražilo se i jesu li članci strateški planiran projekt potaknut od strane državnih ili europskih institucija ili je riječ o spontanoj inicijativi novinara i urednika. Rezultati ukazuju na umjereno pozitivne pomake u medijskom izvještavanju o (i)migrantima, a istraživanje doprinosi razumijevanju uloge medija u integraciji (i)migranata te postavlja temelje za buduće analize medijskih praksi u Hrvatskoj i širem europskom kontekstu.

Ključne riječi: (i)migranti, analiza sadržaja, integracija, medijsko uokvirivanje, hrvatski mediji

Uvod

Ulaskom u Europsku uniju, a potom i u Schengen i eurozonu, Hrvatska je postala privlačnija destinacija za (i)migrante. Prva intenzivnija interakcija domaćeg stanovništva i migranata iz Azije i Afrike dogodila se tijekom migrantskog vala 2015. godine. Iako uzroci tog vala variraju, ključni su bili sukobi, politička nestabilnost i ekonomska nesigurnost (Cummings i sur., 2015; Staněk, 2017; Heidenreich i sur., 2019; Eberl i sur., 2018; Brouwer i sur., 2017; Holy i Geiger Zeman, 2025), kao i širenje Islamske države (Matar, 2017), siromaštvo u subsaharskoj Africi i Aziji (Eberl i sur., 2019), neefikasnost međunarodnih institucija u pružanju pomoći izbjegličkim kampovima u Turskoj, Libanonu i Jordanu (Eberl i sur., 2018), te izostanak zajedničke EU migracijske politike (Čepo i sur., 2020). Dodatno, okolišni faktori sve češće doprinose migracijskim pritiscima (Heidenreich i sur., 2019). Ova kompleksna geneza migracija potvrđuje važnost multifaktorskog pristupa koji zagovaraju Castles, de Haas i Miller (2014). Iako Hrvatska tada nije bila krajnja destinacija imigranata, politički akteri su migracije koristili za promociju populističkih i desnih narativa, a mediji su često nekritički preuzimali takve poruke, pozicionirajući temu migracija unutar kriznog, a ne humanitarnog okvira (Popović i sur., 2022b). Dodatnu stigmatizaciju izazivale su okolnosti neregularnih prelazaka granica i sukoba s policijom (Džidić, 2022). Analize pokazuju da se krizno-sekuritizacijski okvir zadržao i nakon jenjavanja migrantske krize, ne samo u Hrvatskoj već i u drugim europskim državama (Eberl i sur., 2018; Benesch i sur., 2019; Fuller, 2024). Popović i sur. (2022a) upozoravaju na senzacionalizam i nedostatak raznolikosti u pristupu,

kao i na političku instrumentalizaciju migracija. Međutim, s ulaskom Hrvatske u Schengen i eurozonu dolazi do potencijalne promjene, zemlja postaje i destinacija, a ne samo tranzitna ruta (Balabanić i sur., 2025), čime se otvara prostor i za drugačiji medijski narativ. Emisije poput *Stranci u Hrvatskoj* na HRT-u (2025) potvrđuju ovu tendenciju. Ove promjene postavljaju pitanje o ulozi medija u oblikovanju društvene percepcije (i)migranata te potencijalu personaliziranih narativa u suzbijanju ksenofobije.

Teorijski okvir

Teorija medijskog uokvirivanja (*framing theory*) često se koristi za istraživanje načina na koji mediji oblikuju javnu percepciju određenih tema (Holy i Geiger Zeman, 2024). Teorija *agenda settinga* (McCombs i Shaw, 1972) ističe kako moć medija proizlazi iz selekcije informacija jer mediji odlučuju koji sadržaji trebaju biti na dnevnom redu (McCombs i Shaw, 1972), dok teorija *media framinga* (Entman, 1993) naglašava važnost načina na koje odabrane informacije trebaju biti prikazane, odnosno uokvirene. Naposlijetu, teorija *priminga* (Iyengar i Kinder, 1987) se fokusira na aspekte priče koji trebaju biti naglašeni, a koji zanemareni te kakva emocionalna ili vrijednosna značenja naglašeni aspekti trebaju imati. Jednostavnije rečeno, kod *agenda settinga* ključno je pitanje o čemu ljudi razmišljaju jer selekcijom i probirom informacija mediji usmjeravaju pažnju publike prema nekim temama koje prezentiraju kao važne. S druge pak strane, kod *media framinga* ključno je pitanje kako ljudi razmišljaju jer mediji selekcijom informacija i postavljanjem prepoznatljivog okvira oblikuju interpretaciju nekog događaja. I najzad, kod *priminga* ključno pitanje je na temelju čega ljudi donose odredene sudove pa mediji selekcijom i naglašavanjem, ponavljanjem određenih teza i okvira utječu na kriterije evaluacije i stvaranje sudova publike o nekoj temi. Spomenute teorije medija i njihov način selekcije u svojevrsnom su piramidalnom odnosu jer mediji prvo selektiraju teme koje zaslužuju pažnju publike, potom selektirane teme postavljaju u okvir koji usmjerava konzumente medijskih sadržaja kako bi tu temu trebali doživjeti i, na kraju, kontinuiranim ponavljanjem određenih, selektiranih elemenata informacije učvršćuju ili mijenjaju sudove publike o nekoj temi. Mediji imaju moć no važno je naglasiti kako medijski utjecaj na publike nije izravan, kao što se tvrdilo u determinističkim teorijama. Publike volontaristički odlučuju koje će sadržaje, na koji način uokvirene i kako emocionalno naglašene konzumirati (Čuvalo, 2011). To je posebno vidljivo u eri digitalnih komunikacija u kojima mediji reagiraju na interes publike plasiranjem onih sadržaja koji izazivaju najveći interes i najintenzivnije emocionalne reakcije publike jer je to direktno povezano s ekonomskim aspektima poslovanja medijskih

tvrtski (Kalamar, 2016). U tom smislu je pogrešno medije predstavljati kao jedine odgovorne za korištenje sigurnosnih i alarmantnih okvira prilikom izvještavanja o (i)migrantima jer veliki utjecaj na medijski sadržaj imaju i publike, baš kao i politički subjekti. Za analizu medijske građe o migracijama važne su sve tri prethodno navedene teorije, no u analizi članaka o životnim pričama (i)migranata koje su objavljene u Jutarnjem i Večernjem listu tijekom 2023. i 2024. godine korištena je teorija medijskog uokvirivanja jer je tema migracija na dnevnom redu u Hrvatskoj (iako ne i osobne priče (i)migranata), a da bi se uvidjelo koji se elementi nekog okvira kontinuirano medijski ponavljaju potrebno je prvo istražiti kako su ti medijski okviri uopće kreirani.

Prvi konceptualni okvir teorije uokvirivanja postavio je Goffman (1974), koji je definirao okvire kao interpretativne strukture koje pojedinci i institucije koriste za razumijevanje svijeta oko sebe. Kasnije su istraživači poput Entmana (1993) razvili ovu teoriju s naglaskom na to kako mediji selektivno naglašavaju određene aspekte društvenih pitanja kako bi utjecali na javno mišljenje. U kontekstu medijskog izvještavanja o (i)migrantima, uokvirivanje se koristi za naglašavanje određenih narativa, dok se drugi aspekti tematike potiskuju ili zanemaruju. U europskim medijima dominiraju okviri koji (i)migrante prikazuju kroz prizmu sigurnosnih prijetnji, ekonomske ugroze ili kriminalizacije (Schemer, 2012; Heidenreich i sur., 2019), a učestalo ponavljanje takvih narativa u medijima može pojačati strahove i predrasude kod javnosti, što rezultira stvaranjem negativnih stavova prema (i)migrantima i njihovoj integraciji u društvo (Eberl i sur., 2018). Medijsko uokvirivanje migracija u europskim državama odražava kompleksne političke, društvene i kulturne dinamike koje oblikuju javno mnjenje i političke odluke. Istraživanja su pokazala da način na koji mediji predstavljaju (i)migrante i izbjeglice može značajno utjecati na percepciju javnosti, često reproducirajući dominantne političke diskurse i ideološke narative (Heidenreich i sur., 2019; Eberl i sur., 2019). Nužnost objektivnog izvještavanja o migrantima proizlazi iz etičkih i društvenih razloga jer senzacionalističko i alarmantno izvještavanje može pridonijeti rastu društvenih tenzija, ksenofobije i nasilja prema (i)migrantima (Matar, 2017). S druge strane, istraživanja su pokazala da kada mediji prikazuju migrante kroz osobne priče, to može doprinijeti većem razumijevanju i suočenju kod publike, čime se smanjuju negativni stereotipi (Arcila-Calderón i sur., 2023). Studije su pokazale da su mediji u više država naglašavali sekuritizacijski okvir, prikazujući migrante kao potencijalnu prijetnju nacionalnoj sigurnosti i društvenom poretku (Matar, 2017). Ovaj okvir često je prisutan u konzervativno orientiranim medijima, ali i u glavno-stražarskim medijskim izvještajima (Eberl i sur., 2019). S druge strane humanitarni okvir, koji se češće pojavljuje u liberalno orijentiranim medijima te u državama s dužom tradicijom prihvata migranata,

poput Švedske i Španjolske (Heidenreich i sur., 2019), prikazuje migrante kao žrtve ratova, sukoba i siromaštva, često ističući njihovu ranjivost i potrebu za zaštitom. Međutim, istraživanja pokazuju da je humanitarni okvir manje zastupljen od sekuritizacijskog okvira (Matar, 2017). Hrvatska ima specifičan medijski okvir migracija. Analiza medijskih izvještaja pokazuje da su hrvatski mediji koristili kombinaciju humanitarnog i sekuritizacijskog okvira, pri čemu ton izvještavanja često zavisi o političkoj konstelaciji (Čepo i sur., 2020). Dok liberalni mediji ističu humanitarni, konzervativni mediji naglašavaju sigurnosne i konfliktne aspekte te problem ilegalnih migracija (Čepo i sur., 2020; Popović i sur., 2022; Holy, 2025).

Metodologija istraživanja

U fokusu rada je primjena teorije medijskog uokvirivanja u analizi promjena u izvještavanju o (i)migrantima u hrvatskim medijima nakon ulaska Hrvatske u Schengen i eurozonu. Razumijevanje promjene u medijskim prikazima (i)migranata nakon 2023. godine ključno je budući da je Hrvatska postala odredište za (i)migrante koji su prisutni u svakodnevnom životu, no to ne znači i da su integrirani. Nova uloga Hrvatske kao odredišta (i)migranata pruža priliku medijima da se usmjere prema uravnoteženijem i integrativnijem izvještavanju o (i)migrantima.

Glavni cilj istraživanja bio je ispitati jesu li, u kojem broju i na koji način utjecajni hrvatski dnevni listovi Jutarnji list (JL) i Večernji list (VL) medijski uokvirivali personalizirane priče o (i)migrantima nakon ulaska Hrvatske u Schengenski prostor i eurozonu. Istraživanje se temelji na preporukama iz prethodnih analiza medijskog prikazivanja migracija u Hrvatskoj (Popović i sur., 2022b), s naglaskom na prikazivanje migranata kao stvarnih ljudi kroz osobne narative.

Specifični ciljevi istraživanja bili su:

- C1) Identificirati broj i dinamiku objavljivanja članaka o osobnim pričama (i)migranata u 2023. i 2024. godini.
- C2) Analizirati načine uokvirivanja (i)migranata u člancima, uključujući vizualnu i jezičnu reprezentaciju.
- C3) Utvrditi prisutnost i oblik glasa (i)migranata u analiziranim sadržajima.
- C4) Istražiti izvore informacija i dominantne ideološke kontekste u medijskim narativima.
- C5) Kontekstualizirati dobivene nalaze kroz stavove uredništava JL i VL prikupljene polu-strukturiranim dubinskim intervjijuima.

Slijedom prethodno definiranih ciljeva istraživanja bila su postavljena sljedeća istraživačka pitanja:

- IP1) Koliko su i u kojom dinamikom VL i JL objavljivali članke o osobnim pričama (i)migranata u 2023. i 2024. godini?
- IP2) Kako su uokvirivani (i)migranti u člancima s personaliziranim pričama (i)migranata, uključujući vizualnu i jezičnu reprezentaciju?
- IP3) Je li glas (i)migranata bio prisutan u analiziranim člancima?
- IP4) Koji su bili izvori informacija i dominantni ideološke konteksti u člancima?
- IP5) Jesu li rezultati analize sadržaja članaka usklađeni sa stavovima predstavnika uredništava JL i VL prikupljenima polu strukturiranim dubinskim intervjuima?

Istraživanje se temelji na metodološkoj triangulaciji, odnosno kombinaciji kvantitativne i kvalitativne analize sadržaja medijskih članaka te polu strukturiranih dubinskih intervju s predstvincima uredništva analiziranih listova. Time se osigurava višedimenzionalno razumijevanje medijskog prikaza (i)migranata i provjera pouzdanosti rezultata kroz različite izvore podataka.

Analizirani su svi članci objavljeni u tiskanim i online izdanjima JL i VL tijekom 2023. i 2024. godine u kojima su eksplicitno obrađene personalizirane, životne priče imigranata koji žive i rade u Hrvatskoj. Članci su identificirani kombinacijom pretraživanja online arhiva JL i VL (ključne riječi: migrant, osobna priča, život u Hrvatskoj, strani radnici) te pregledom tiskanih izdanja u arhivu Nacionalne sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK). Uključeni su isključivo oni članci u kojima su (i)migranti predstavljeni kroz osobne životne priče. Analiza je obuhvatila 37 članaka (JL = 14, VL = 23). Jedinica analize bio je pojedinačni članak. U analizu su uključeni tekstualni i vizualni elementi (naslovi, podnaslovi, tijelo teksta, fotografije). Nisu analizirani video sadržaji ni komentari čitatelja. U tablici 1. prikazan je broj i dinamika objavljivanja članaka s osobnim pričama imigranata u analiziranim listovima.

Tablica 1. Broj i dinamika objavljivanja čanaka

Table 1. Number and publication dynamics of articles

Godina	Jutarnji list (JL)	Večernji list (VL)	Ukupno
2023.	11	11	22
2024.	3	12	15
UKUPNO	14	23	37

Izvor: rad autorica

Osobne priče (i)migranata: Promjena ...

Za potrebe analize razvijena je analitička matrica koja kombinira kvantitativne i kvalitativne kategorije:

- Brojnost i dinamiku objava (kvantitativno)
- Dominantni okvir (tematsko kodiranje)
- Glas migranata (prisustvo izravnog citiranja – kvantitativno)
- Izvori informacija (učestalost i tip – kvantitativno/kvalitativno)
- Emocionalni ton (lingvistička sentiment analiza)
- Vizualna reprezentacija (kvalitativna analiza fotografija)
- Ideološki/politički kontekst (diskurzivna analiza)
- Upotreba jezika i terminologije (kvalitativna analiza jezika)

U analizi su korištene metode otvorenog, aksijalnog i tematskog kodiranja, u skladu s pristupom kvalitativne analize sadržaja. Kodiranje je provedeno iterativno i ručno od strane autorica rada, uz korištenje Excel tablica za bilježenje frekvencija i tematskih obrazaca. Dvojni slučajevi su ponovno analizirani uz dodatnu validaciju u odnosu na teorijski okvir. U tablici 2. prikazana je analitička matrica za analizu sadržaja članaka o osobnim pričama imigranata.

Intervjuirana su dva sugovornika, predstavnici uredništva JL i VL, a odabrani su metodom svrhovitog uzorkovanja (*purposive sampling*). Prije provođenja intervjuja,

Tablica 2. Analitička matrica za analizu sadržaja članaka o osobnim pričama imigranata

Table 2. Analytical matrix for content analysis of articles on personal stories of immigrants

Istraživačka dimenzija	Što se istražuje?	Kako se analizira?	Zašto se analizira?	Cilj analize
Osnovne informacije o članku	Naslov, datum, autor, medij	Kvantitativna analiza (distribucija po godinama)	Utvrditi obrasce u objavljanju i dinamiku izvještavanja	Usporediti učestalost i periodičnost izvještavanja između JL i VL
Uokvirivanje migranata	Dominantni okviri	Kvalitativna analiza (tematsko kodiranje članaka prema okvirima)	Identificirati kako se (i)migranti predstavljaju u javnom diskursu	Usporediti dominaciju pozitivnih i negativnih okvira

Istraživačka dimenzija	Što se istražuje?	Kako se analizira?	Zašto se analizira?	Cilj analize
Glas migranata	Je li migrant izravno citiran?	Kvantitativna analiza (broj članaka gdje su migranti citirani)	Ispitati stupanj participacije migranata u kreiranju vlastite reprezentacije	Usporediti jesu li migranti pasivni subjekti izvještavanja ili imaju priliku za vlastiti narativ
Izvor informacija	Primarni izvori ((i) migranti, institucije itd.	Kvantitativna i kvalitativna analiza (učestalost pojedinih izvora)	Utvrđiti koji izvori dominiraju u izvještavanju	Provjeriti postoji li ravnoteža između institucionalnih i osobnih izvora
Emocionalni ton	Pozitivan, neutralan ili negativan ton članka	Sentiment analiza (lingvistička analiza tonova)	Utvrđiti prevladava li empatija, strah ili neutralnost	Evaluirati utjecaj članka na javnu percepciju migranata
Vizualna reprezentacija	Vrsta slika uz članak (portreti, simbolične slike)	Kvalitativna analiza slika	Ispitati kako vizualni elementi doprinose narativu	Evaluirati prisutnost stereotipa i humanizirajućih prikaza
Politički i ideološki kontekst	Povezanost članka s političkim događajima ili politikama	Kvalitativna analiza (identifikacija referenci na političke aktere i politike)	Utvrđiti u kojoj mjeri politički diskurs oblikuje medejske narative	Ispitati postoji li instrumentalizacija (i)migranata u političke svrhe
Upotreba jezika i terminologije	Korištenje termina poput „ilegalni migrant“, „izbjeglica“, „tražitelj azila“	Kvalitativna analiza jezika i diskursa	Identificirati tendenciju korištenja neutralne ili ideološki obojene terminologije	Evaluirati jezične strategije u izvještavanju o migrantima

Izvor: rad autorica

ispitanici su pisanim putem detaljno informirani o svrsi istraživanja, te su dali pisani i usmeni informirani pristanak. Istraživanje nije podlijegalo etičkoj provjeri institucije, no provedeno je u skladu s načelima istraživačke etike (dobrovoljnost, povjerljivost, transparentnost). Intervjui su provedeni tijekom listopada 2024. pu-

tem Zooma i e-maila te su snimani uz dopuštenje ispitanika. Vodič za intervju bio je strukturiran oko sedam tematskih cjelina:

- Brojnost i dinamika objava
- Promišljenost i strateško planiranje
- Inicijatori i institucionalna podrška
- Uokvirivanje sadržaja i motivacija
- Reakcije publike i buduća urednička politika
- Uloga medija u oblikovanju percepcije migracija
- Utjecaj ulaska Hrvatske u Schengen

Analiza intervjuja provedena je interpretativno i deskriptivno, bez formalnog kodiranja. Cilj nije bio generirati nove teorijske kategorije, već kontekstualizirati nalaže analize sadržaja i steći uvid u uređivačke politike i profesionalne prakse dvaju medija.

Rezultati istraživanja

A) Analiza polu-strukturiranih intervjuja s predstavnicima JL i VL

Analiza intervjuja je organizirana prema sedam tematskih cjelina iz upitnika, s naglaskom na prepoznavanje sličnosti i razlika u pristupima, motivima i institucionalnim okvirima između dva analizirana lista:

Brojnost i dinamika objava

Oba sugovornika su potvrdila da su objave osobnih priča (i)migranata relativno rijetke i da nemaju fiksnu dinamiku. JL je objavio „desetke“ članaka, bez unaprijed određenog plana ili periodičnosti. Predstavnik uredništva JL naglašava kako „dinamiku objava uvjetuju okolnosti i događaji“, a članci različitih autora se objavljaju spontano i neplanirano. U JL objave s osobnim pričama (i)migranata se pojavljuju u različitim rubrikama ovisno o kontekstu i važnosti teme. S druge strane, predstavnik VL objašnjava kako su osobne priče (i)migranata obradivane tijekom migrantske krize, a kasnije u kontekstu radnih imigracija. Istiće kako se u novije vrijeme više pažnje posvećuje stranim radnicima iz trećih zemalja koji se integriraju na tržište rada, osobito u zdravstvu, građevini i ugostiteljstvu, no da „iako smo u subotnjem Obzoru i u Nedjeljnju izdanju imali i životnih priča“, naglasak prilikom izvještanja o (i)migrantima bio je „sve izraženiji problem nedostatka radnika na hrvatskom tržištu rada“, a ne predstavljanje njihovih životnih priča. Kada su osobne priče

imigranata objavljivane to je bilo na inicijativu nekolicine novinara VL, posebice novinara Hassana Haidar Diaba.

Promišljenost i strateško planiranje objava

JL ne raspolaže posebnom strategijom vezanom uz objavljivanje priča (i)migranata, uređivačka politika lista temelji na liberalnim i inkluzivnim načelima, a objave proizlaze iz osobne inicijative novinara koji djeluju u skladu s tim vrijednostima. Preciznije, predstavnik iz JL je objasnio da se „problematsko praćenje pitanja migranata i imigranata u Hrvatskoj uklapa u generalni okvir uređivačke platforme JL pa za ovo nije bila neophodna posebna strategija“. Nasuprot tome, VL se u zadnje dvije godine počeo strateški baviti temom radne imigracije, organizirajući i konferencije na tu temu u sklopu koje je bio panel na kojem su sudjelovala „tri strana radnika koja su već prilično duboko integrirana u hrvatsko društvo, bila je medicinska sestra s Filipina koja radi na Merkuru, bio je i arhitekt iz Meksika“. Prema predstavniku uredništva VL, konferencije su bile medijski popraćene kroz reportaže, intervjuje i streamanje, čime se tematika imigracije uvela u širi javni diskurs. Takav pristup ukazuje na razinu institucionalne promišljenosti i dugoročnog planiranja, osobito u kontekstu tržišta rada i integracije imigranata.

Inicijatori objava i podrška projektima

Inicijativa za objavu tema o (i)migrantima najčešće dolazi od samih novinara. U JL postoji skupina novinara koji su senzibilizirani za ovu tematiku i posjeduju kontakte s (i)migrantima, nevladinim sektorom i građanima koji žele podijeliti osobne priče. Slično tome, predstavnik VL navodi da su ključnu ulogu odigrali pojedini novinari, poput Hassana Haidara Diaba, koji svojim znanjem jezika i kulturnih kodova doprinosi kvalitetnom izvještavanju o (i)migrantima. No, kada je riječ o konferencijama, naglasio je, inicijativa je došla iz samog medija, i to bez vanjskog financiranja, što pokazuje visoku razinu uredničke autonomije u obradi ove teme. Važno je istaknuti da nijedan analizirani list nije koristio EU fondove ni institucionalne potpore za objavljivanje ovih sadržaja, što govori u prilog tome da objave nisu dio formaliziranog međunarodnog projekta, odnosno da nisu realizirane u sklopu promišljene domaće politike usmjerene prema integraciji (i)migranata u hrvatsko društvo.

Uokvirivanje sadržaja i motivacija

Predstavnik JL ističe kako list njeguje afirmativan i uključiv ton u predstavljanju migranata, s naglaskom na osobnu priču i ljudsku dimenziju pri čemu se posebna

pažnja posvećuje izbjegavanju stereotipa, dok se odabir sugovornika temelji na važnosti priče i sustavnoj relevantnosti. Kao problem je istaknuo to što „među migrantima i (i)migrantima nema baš puno ljudi koji žele otvoreno govoriti s novinarima pa je i prostor za odabir sužen“. Novinari razgovaraju „sa svima čije se priče čine sistemski značajnima, a nastojimo, ovisno o sadržaju, da o tim skupinama pišemo što više afirmativno i uključivo“. U VL, (i)migranti su često predstavljeni u okviru širih društveno-ekonomskih tema, poput nedostatka radne snage, migracijske politike i integracijskih izazova. Iako sadržaj ne nosi ideološku ili vrijednosnu agendu, jasno se promiče potreba za strateškim pristupom integraciji. Predstavnik iz uredništva VL ističe da taj list nastoji djelovati kao korektiv vlasti, ukazujući na strukturne nedostatke u integracijskoj politici Hrvatske, te naglašava kako, kada je riječ o integracijskim politikama treba samo kopirati dobra rješenja iz zemalja zapadne Europe i izbjegavati ona koja su se pokazala loša. Prema mišljenju predstavnika iz VL, „integracijske politike ne trebaju postrožiti uvjete u smislu da se smanji broj stranih radnika jer će njihov broj biti onakav koliko ekonomija bude trebala...“.

Reakcije čitatelja i buduće uredničke politike

Oba sugovornika su istaknula da je čitatelska reakcija na objave s osobnim pričama imigranata često polarizirana. Predstavnik JL primjećuje da su tzv. „hejteri“ najglasniji u komentarima, ali vjerna publika pozitivno reagira, što ohrabruje uredništvo da nastavi s takvim objavama. Predstavnik VL naglašava da reakcije variraju ovisno o distribucijskom kanalu, dok su komentari na portalu mješoviti, objave na društvenim mrežama mogu izazvati govor mržnje, zbog čega se pažljivo moderiraju. Ipak, uredništvo prepoznaže interes javnosti i vidi prostor za nastavak i razvoj ovakvih sadržaja, osobito u vidu novih konferencija i tematskih priloga.

Uloga medija u oblikovanju javne percepcije o (i)migrantima

Predstavnik JL eksplicitno priznaje važnu ulogu medija u oblikovanju društvenih stavova prema (i)migrantima, uz uvjerenje da JL „kao središnji liberalni medij“ doprinosi inkluzivnijem diskursu, pritom napominje da mediji ne smiju „uljepšavati“ stvarnost već prikazivati činjenice, kako one pozitivne, tako i one negativne. Predstavnik uredništva VL ističe važnost edukativne uloge medija i potrebu da se utječe na donositelje odluka kako bi se razvile integracijske politike. Također upozorava na opasnost širenja ksenofobnih narativa putem društvenih mreža i ističe odgovornost *mainstream* medija u zaštiti profesionalnog integriteta i demokratskog poretku.

Uredničke promjene nakon ulaska RH u Schengen u obradi teme imigracija

Oba predstavnika uredništava analiziranih listova slažu se da ulazak Hrvatske u Schengen i euro zonu nije radikalno promijenio uredničku politiku, ali je doveo do promjene fokusa, od tranzitnih migracija prema radnim migracijama. Predstavnik JL ne vidi veće pomake u uredničkom pristupu, dok predstavnik VL ističe da je ulazak u Schengen postavio Hrvatsku u novu ulogu, onu zemlje finalnog odredišta, što je medije dodatno motiviralo na strateško promišljanje sadržaja o (i)migracijama.

Analizom intervjua utvrđeno je da objave osobnih priča imigranata nisu dio formalizirane strategije analiziranih listova, no da kod VL postoje elementi strateškog pristupa kroz organizaciju konferencija i serija tekstova. Treba spomenuti i da se predstavnik iz VL nije referirao na činjenicu da je u 2024. godini list pokrenuo rubriku „Biti strani radnik u Hrvatskoj“ u sklopu koje je tijekom te godine objavljen i najveći broj osobnih priča imigranata, a što dodatno upućuje na zaključak o promišljenoj uredničkoj politici VL usmjerenoj prema takvim sadržajima. Kada je riječ o motivima objava, oni se razlikuju. Dok JL naglasak stavlja na ljudska prava i inkluzivnost, VL pristupa temama integracije u kontekstu radne snage i društvene kohezije. Iz odgovora predstavnika uredništava analiziranih listova vidljivo je da institucionalna podrška (EU, državna tijela) nije prisutna u objavama analiziranih priča, ali postoji otvorenost prema suradnji ako bi ona omogućila veću vidljivost i utjecaj. Predstavnici uredništava oba lista uočavaju potrebu za većom medijskom odgovornošću u borbi protiv ksenofobije, pri čemu se VL više pozicionira kao akter društvene promjene. Ovi uvidi potvrđuju kako se, unatoč izostanku institucionalne strategije, uloga medija u integraciji imigranata ipak afirmira kroz novinarski senzibilitet i promišljenu uredničku politiku kada je riječ o VL.

B) Kvantitativna i kvalitativna analiza sadržaja medijskih objava s osobnim pričama (i)migranata

U nastavku su tablice br. 3 i 4. u kojima su prikazani datumi objava članaka, naslovi članaka, autori, vizualna oprema članaka i zemlja iz koje dolaze protagonisti članaka i to prema svakom analiziranom listu.

Osobne priče (i)migranata: Promjena ...

Tablica 3. Osobne priče (i)migranata u Večernjem listu – 2023-24.

Table 3. Personal Stories of Migrants in Večernji list – 2023–24.

Datum	Naslov	Autor	Vizualna oprema teksta	Zemlja protagonista
08.01.2023.	Gastarabajteri u Hrvatskoj	Ivica Beti	Članak je opremljen s više fotografija na kojima su strani radnici, no nije poznato jesu li to i protagonisti	Nepal, Filipini, Indija, Bangladeš
06.02.2023.	“Parkiram na sva četiri, ali mi nedostaje meksička hrana”	Mateja Šobak	Članak je opremljen s više fotografija na kojima su protagonisti	Meksiko, SAD (Oklahoma), Peru
21.02.2023.	“Hrvatska nas je lijepo primila, ali mi čekamo povratak”	Snježana Bičak	Članak je ilustriran s više fotografija na kojima su djeca u igri i školi, no nema fotografija protagonista	Ukrajina
16.04.2023.	Sve što zaradimo šaljemo kući, sebi ostavimo samo 100 eura za hranu”	Josip Bohutinski	Članak je ilustriran s više fotografija na kojima su protagonisti	Indija, Nepal
08.07.2023.	Radne dozvole za šverc ljudi	Hassan Haidar Diab	Članak je ilustriran fotografijama stranih građevinskih radnika, no nema fotografije protagonista	Egipat
09.07.2023.	“Dao sam 9000 eura za posao u Hrvatskoj ili Italiji, sad sam na ulici”	Hassan Haidar Diab	Članak je ilustriran fotografijama stranih građevinskih radnika, no nema fotografije protagonista	Egipat
16.07.2023.	Kanadanin se zaljubio u Hrvatsku, preselio u Split I pokrenuo ekskluzivni vinski biznis	Slavica Vuković	Članak je ilustriran s više fotografija, a na dvije je protagonist u vinariji	Kanada
19.08.2023.	“Kod nas možete kupiti sve za nepalski ručak, a rado dijelimo I recepte”	Katja Knežević	Članak je ilustriran fotografijom protagonista koji stoji u svojoj trgovini	Nepal

Medij. istraž. (god. 31, br. 1) 2025. (53-82)

Datum	Naslov	Autor	Vizualna oprema teksta	Zemlja protagonista
19.10.2023.	Nizozemac u Lici Došli na bračno putovanje u Hrvatsku i odlučili ostati zauvijek	Radmila Kovačević	Članak je ilustriran s više fotografija, na dvije je protagonist sa suprugom Kenijskom i njihovo troje djece	Nizozemska, Kenija
28.10.2023.	U Hrvatskoj radi 16000 Nepalaca. Firme znaju kad će država poslati kontrolu	Valentina Weisner	Članak je ilustriran fotografijom protagonista koji sjedi za stolom u uredu	Nepal
24.12.2023.	Naš prvi Božić u Hrvatskoj	Hassan Haidar Diab	Članak je ilustriran većim brojem fotografija, između ostalih I fotografijama tri protagonista koji odjeveni u radnu odjeću (kombinezone) sjede na klupi	Filipini
13.01.2024.	Nepalka Rina iz pizzerije na TikToku	Paula Hadur	Članak je ilustriran fotografijama protagonistice	Nepal
20.01.2024.	Tri Nepalke i Filipinka na Visu	Žaklina Jurić	Članak je ilustriran stock fotografijama Visa i socijalne skrbi, nema fotografija protagonistica	Nepal, Filipini
24.01.2024.	Nepal, zemlja koja puni Hrvatsku: 'Slični su nama, štuju jedni druge, radišni su i brzo uče. Jedna je ključna razlika'	Renata Rašović	Članak je ilustriran s više fotografija no nije razvidno radi li se o protagonistima	Nepal
03.02.2024.	Apel osmoro intelektualaca: Hrvatska se više ne može gospodarski razvijati bez imigranata	Dijana Jurasić	Članak je ilustriran s više stock fotografija na kojima su strani radnici	općenito
13.03.2024.	Strani radnici u HP-u i Mlinaru Sonny u Hrvatskoj radi kao dostavljač: 'Nedostaje mi dom. Nisam bio na Filipinima već šest godina. Čak ni kad mi je preminuo otac'	Ana Roksandić	Članak je ilustriran fotografijom protagonista u uniformi Mlinara	Filipini

Osobne priče (i)migranata: Promjena ...

Datum	Naslov	Autor	Vizualna oprema teksta	Zemlja protagonista
25.04.2024.	Stranim radnicima Hrvatska sve više privlačnija: ‘Više volim Zagreb nego München, ovdje su svi veseli’	Večernji.hr	Članak je ilustriran fotografijama stranih radnika – dostavljača na biciklima no nema naznaka da se radi o protagonistima	Indija, Filipini
26.04.2024.	Problemi stranih radnika u Hrvatskoj: ‘Imam diplomu, a radim na poslovima čišćenja’	Hina	Članak je ilustriran s više fotografija na kojima su protagonisti	Ukrajina, Angola, Kuba
16.06.2024.	Ratan Chaudhary: Ja sam prvi indijski migrant u Hrvatskoj, upoznao sam i Tuđmana	Srđan Hebar	Članak je ilustriran s više fotografija protagonista	Indija
24.06.2024.	Nepalka platila 7000 eura Platila 7000 eura da dode u Hrvatsku pa izgubila posao nakon mjesec dana: ‘Bilo je jako teško’	Hina	Članak je ilustriran s više fotografija na kojima su (i)migranti no nema fotografija protagonistice	Nepal
12.07.2024.	‘Skoro sam pala u nesvijest’: Medicinska sestra iz Ugande dobila gromoglasni aplauz kad je opisivala svoj dolazak u Hrvatsku	Elvis Sprečić	Članak je ilustriran s više fotografija na kojima je protagonistica	Uganda
29.10.2024.	Iračanin Twana Rasul u Osijeku U Osijek je došao kao migrant iz Iraka prije devet godina: ‘Nisam odmah bio toplo prihvaćen, ali sada mi je prirastao srcu’	Večernji.hr	Članak je ilustriran fotografijama protagonista	Irak
10.11.2024.	Filipinac o radu u Hrvatskoj: ‘Nije lako biti odvojen od obitelji, ali ostat će dokle god me firma bude htjela’	Večernji.hr	Članak je ilustriran fotografijom stranih građevinskih radnika, no nije jasno je li među njima protagonist	Filipini

Izvor: Rad autorica

Tablica 4. Osobne priče migranata u Jutarnjem listu – 2023-24.

Table 4. Personal Stories of Migrants in Jutarnji list – 2023–24.

Datum	Naslov	Autor	Vizualna oprema teksta	Zemlja protagonista
24.02.2023.	PRIČE IZBJEGLICA Ukrajinska obitelj novi dom je našla u Varaždinu: ‘Ne želimo otići odavde, našoj djeci treba budućnost’	Višnja Gotal	Članak je opremljen s fotografijom protagonista	Ukrajina
24.02.2023.	PRIČE IZBJEGLICA Svetlana i Tatiana: Imamo smještaj i hranu, ali i nula eura prihoda. Voljeli bismo se bar osišati...	Višnja Gotal	Članak je opremljen s više fotografija na kojima su protagonistice	Ukrajina
08.04.2023.	STRANAC U HRVATSKOJ ‘Čak 70 posto svoje plaće šaljem doma. S ostatkom kod vas živim bez ikakvih problema!’ Priča Ravija Bobbala, kuhara iz Indije: Kakav je život stranog radnika koji je došao u Hrvatsku	Filip Pavić	Članak je opremljen s fotografijom protagonista	Indija
22.04.2023.	MODERNO ROPSTVO Nepalci napunili mračnu prostoriju u Zagrebu, prvi put su digli glas: ‘Znate koliko zaradujemo?’ Reporter Jutarnjeg bio je na skupu iza kojeg stoji oko 10.000 ljudi	Filip Pavić	Članak je ilustriran s više fotografija na kojima su protagonisti	Nepal
29.04.2023.	KAKO IH ‘KUPUJU’ Ovo su stvarne plaće Nepalača u Hrvatskoj! U Hrvatskoj je trenutno približno 12.000 radnika iz Nepala	Karla Zupičić	Članak je ilustriran s više fotografija stranih građevinskih radnika i dostavljača, no nije jasno je li među njima protagonist	Nepal

Osobne priče (i)migranata: Promjena ...

Datum	Naslov	Autor	Vizualna oprema teksta	Zemlja protagonista
28.05.2023.	NEOBIČNA PRIČA Filipinka, senzacija međimurske popevke: 'Volim pjesmu 'Raca plava', međimurski mi je lakši i brži za govoriti'	Višnja Gotal	Članak je opremljen s fotografijom protagonistice	Filipini
23.07.2023.	REPORTAŽA IZ DUGAVA Mirjana: 'Strah nas je za našu djecu'; Mira: 'Što, ljudi ne bi smjeli hodati više okolo?' Nakon masovnih tučnjava otišli smo vidjeti kakav je suživot migranata i stanovnika Dugava	Filip Pavić	Članak je ilustriran s više fotografija protagonista	Afganistan, Kongo, Maroko
15.11.2023.	ZVIJEZDA 'SUPERTALENTA' Filipinka Chriztel za Jutarnji: 'Međimurske popevke su moj život!' 'I na Filipinima su namještali antene da uhvate moj nastup na televiziji. Čini mi se da sanjam'	Višnja Gotal	Članak je ilustriran s više fotografija protagonistice	Filipini
22.11.2023.	ZVIJEZDA IZ NEPALA 'Ovo što mi se danas događa je nevjerojatno, svi Nepalci žele doći. Želim ovdje ostati zauvijek!'	Višnja Gotal	Članak je ilustriran s više fotografija protagonistice	Nepal
25.12.2023.	OBITELJ IZ NEPALA 'Niste ni svjesni što imate. A kako dobro znamo kako te stvari idu u drugim zemljama...' Preselio se u Dohu, pa na Maldive, Sejšele, u Italiju i napokon u Hrvatsku	Višnja Gotal	Članak je ilustriran s više fotografija protagonista s obiteljji	Nepal

Medij. istraž. (god. 31, br. 1) 2025. (53-82)

Datum	Naslov	Autor	Vizualna oprema teksta	Zemlja protagonista
25.12.2023.	‘KAO DA JE SVE SAN’ Međimurska Filipinka nakon pobjede na Supertalentu: ‘Čestitaju mi iz Japana, Meksika, Amerike... iz cijelog svijeta!’ Kad je proglašena pobjednicom nije, kaže, uopće bila umorna. Htjela je vidjeti svoj nastup na TV-u koji je snimila mama Carla	Višnja Gotal	Članak je ilustriran s više fotografija protagonistice	Filipini
31.03.2024.	FILIPINSKI USKRS U MEĐIMURJU ‘Ovdje je raj, pa znate li koliko su nas plačali u Kataru?! Tu dobijemo triput više!’	Višnja Gotal	Članak je ilustriran s više fotografija protagonista i njegove obitelji	Filipini
08.04.2024.	NEKI IM I ZAMJERAJU Pobjegle iz Ukrajine pa u Zagrebu pokrenule dva biznisa: ‘Došle smo s jednim koferom, a sad...’	Lana Ribarić	Članak je ilustriran s fotografijama protagonistica	Ukrajina
16.08.2024.	‘LOKALCI OVDJE NE ZALAZE’ ‘Ja sam Kunle, kralj Strašne peći. Doselio sam se u Hrvatsku prije 50 godina, a danas mi biznis cvjeta!’	Filip Pavić	Članak je ilustriran s fotografijama protagonista	Nigerija

Izvor: rad autorica

Učestalost objava i dinamika

Tijekom 2023. u VL objavljeno je 11, a u 2024. godini 12 članaka koji se fokusiraju na osobne priče imigranata. JL je tijekom 2023. objavio 11, a tijekom 2024. godine 3 članka s osobnim pričama (i)migranata. U slučaju VL razvidno je kako su objave gotovo ravnomjerno raspoređene između 2023. i 2024. godine, s jednim člankom

više tijekom 2024. godine. S druge strane, u JL postoji značajan disbalans između 2023. u kojoj je objavljeno 11 članaka i 2024. godine u kojoj su objavljena 3 članka. Daljinjom analizom utvrđeno je da VL nije tijekom 2023. i 2024. ravnomjerno u mjesечноj dinamici objavljuvao ovakve tekstove, primjerice u ožujku, svibnju, lipnju, rujnu i studenom 2023. godine nije objavljen nijedan članak, ali su te godine u veljači i listopadu objavljena po dva članka, odnosno u srpnju tri članka. Tijekom 2024. godine VL nije objavio osobne priče imigranata u svibnju, kolovozu, rujnu i prosincu, ali su objavljene u siječnju (3 članka), te u travnju i lipnju po dva članka mjesечно. U JL 2023. godine članci s osobnim pričama (i)migranata nisu objavljeni u siječnju, lipnju, kolovozu, rujnu i listopadu, ali su u veljači, studenom i prosincu objavljena po dva članka mjesечно, te u travnju tri članka. U 2024. godini JL je objavio tri članka i to po jedan u ožujku, travnju i kolovozu. Ovo ukazuje na daleko planiraniji i sustavni pristup obradi ove teme u VL što je potvrđeno i pokretanjem posebne rubrike „Biti strani radnik u Hrvatskoj“. Riječ je o serijalu koji struktuirano i kontinuirano donosi osobne narative stranih radnika. Ova inicijativa ukazuje na uređivačku odluku da tematizira migracije kroz humanizirane priče. Tome treba pridodati i pokretanje godišnje konferencije posvećene stranim radnicima u organizaciji VL na što je upozorio predstavnik uredništva lista.

Autori i njihova učestalost

Iz tablica 3. i 4. je vidljivo kako je članke s osobnim pričama migranata pisao daleko veći broj novinara u VL no kada je riječ o JL. Članke u JL (njih ukupno 14) potpisuje četiri novinara. Ovaj podatak može ukazivati na djelomičnu specijaliziranost za ove teme Višnje Gotal i Filipa Pavića koji potpisuju većinu članaka. Kada je riječ o VL, Hassan Haidar Diab potpisuje najveći broj članaka (3), a ostalih 15 novinara potpisuju po jedan članak. Tri članka potpisuje redakcija VL, a dva članka potpisuje HINA. Treba naglasiti kako je predstavnik uredništva VL istaknuo Hassana Haidara Diaba kao novinara koji je specijaliziran za teme o (i)migracijama, a na to upućuje i analiza sadržaja članaka.

Zemlje podrijetla imigranata

Kada je riječ o VL, protagonisti iz Ukrajine spominju se u dva članka, iz Nepala u osam članaka, iz Filipina u šest članaka, iz Indije u četiri članka, iz Egipta u dva članka te iz Bangladeša, Meksika, SAD-a, Perua, Kanade, Nizozemske, Kenije, Angole, Kube, Ugande i Iraka u jednom članku, dok se u članku koji tematizira apel hrvatskih znanstvenika općenito govori o životima (i)migranata i njihovom iskoristavanju. U JL Ukrajina se spominje u tri članka, Nepal i Filipini u četiri članka

(svaka država), a Afganistan, Indija, Nigerija, Kongo i Maroko u jednom članku. Zanimljivo je da nijedan analizirani list nije objavio priče o životnim pričama imigranata iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore iako takvih radnika ima mnogo u Hrvatskoj što ukazuje na to da se (i)migranti s područja bivše Jugoslavije smatraju integriranim u hrvatsko društvo. Također treba spomenuti da su narativi i okviri koji obrađuju životne priče (i)migranata iz zapadnih zemalja poput Nizozemske, SAD-a, Kanade, ili pak Perua i Meksika uokvireni na drugačiji način, odnosno kroz personalizirane priče o njihovom profesionalnom i životnom uspjehu i njihovoj ljubavi prema Hrvatskoj koju smatraju domovinom.

Vizualna oprema članaka

Svi su analizirani članci ilustrirani fotografijama no treba naglasiti da su, kada je riječ o JL svi članci sa životnim pričama imigranata ilustrirani njihovim fotografijama i to u pravilu kroz humani okvir, protagonisti su prikazani u okviru svojih obitelji, u domovima i s pozitivnim sentimentima. S druge pak strane, u VL ima dosta *stock* fotografija koje su neutralne i generičke, a kada su članci i ilustrirani fotografijama protagonista one se u pravilu odnose na njih u profesionalnom okviru. Ima i nekoliko iznimaka (vidjeti Tablica 3., Kovačević, 19.10.2023.). Analiza vizualne opreme članaka potvrđuje tvrdnje koje su izrekli predstavnici uredništava, odnosno dihotomiju između profesionalno-radnog okvira zastupljenog u VL i humanog, ljudskog okvira prisutnog u JL.

Tip priča i sudjelovanje (i)migranata

Analiza članaka u oba lista je pokazala je u svim analiziranim člancima migrantski glas prisutan kroz izravne citate, što je važan pokazatelj prisutnosti personaliziranog narativa i humanizacije migranata u hrvatskim dnevnim listovima. Protagonisti u analiziranim člancima sudjeluju u oblikovanju svoje slike i iznose vlastita iskustva, nisu objekti članaka, već subjekti. Njihove priče uključuju i profesionalni i emocionalni aspekt (posao, jezik, prilagodba, obitelj, diskriminacija) što je izuzetno pozitivan iskorak u odnosu na, u pravilu, stereotipizirano medijsko prikazivanje (i)migranata.

Medijski okviri

U VL najčešće su korišteni sljedeći medijski okviri (vidjeti Tablicu 5.):

- Na temelju kvalitativne analize sadržaja, identificiran je okvir personalizacije (i)migranata, s fokusom na svakodnevni život, prilagodbu i obiteljske situacije;

- Humanitarni okvir s isticanjem izazova integracije i solidarnosti;
- Ekonomski okvir s naglašavanjem uloge (i)migranata u hrvatskoj ekonomiji i nedostatku radne snage;
- Sigurnosno-radni okvir koji naglašava da su stranci ključni za popunjavanje tržišta rada, osobito u građevini, turizmu i zdravstvu.

Treba naglasiti i da se u VL povremeno pojavljuje sigurnosni okvir i u kontekstu političkih rasprava o integraciji imigranata što se podudara s odgovorima predstavnika iz VL.

Kada je riječ o JL analizom su utvrđeni sljedeći medijski okviri (vidjeti Tablicu 5.):

- Personalizirane priče s fokusom na konkretne osobe i njihova iskustva uspješne integracije i biznisa;
- Humanitarni okvir se dominantno pojavljuje u člancima o izbjeglicama iz Ukrajine;
- Ekonomsko-produktivni okvir se pojavljuje u člancima o osobama iz Nepala i Filipina kao radnoj snazi, s vidljivim kulturnim i simboličkim pod-okvirom kada je riječ o tri članka o pobjednici Supertalenta, porijeklom s Filipina.

Treba napomenuti da u člancima iz JL nema kriminalizirajućih ili sigurnosnih okvira te da su svi tekstovi pozitivni ili neutralni. Članci iz JL prikazuju (i)migrante kao ljude slične građanima/kama Hrvatske, koji dijele iste životne brige (obitelj, posao, integracija). No, ponekad su (i)migranti prikazani i u “egzotičnom” (Lalvani, 1995) kontekstu uz isticanje kulturoloških razlika i drugačijih tradicija.

Reprezentacija i jezične strategije

(I)migranti su u oba analizirana lista često prikazani kao ljudi koji dijele sudbinu s građanima/kama Hrvatske: želete raditi, trude se, susreću s birokracijom, ali i stvaraju veze s lokalnim stanovništvom. U nekim analiziranim tekstovima, podjednako i u VL i JL, je prisutan i “egzotični” diskurs (Lalvani, 1995) (na primjer, naglašavanjem razlike izrazima poput “drugačijeg izgleda”, “dalekih kultura”). Terminologija je pretežno neutralna, često se koristi izraz „strani radnici“, rijedje „migrant“ ili (ispravnije) „(i)migrant“, a vrlo rijetko „izbjeglice“. U JL nema stigmatizirajućih izraza poput “ilegalni migranti”. Korištenje terminologije ukazuje na nerazlikovanje stručne terminologije između „migranata“, „imigranata“, „izbjeglica“, „azilanta“ što su pokazala i prijašnja istraživanja medijskih članaka o migrantima.

Emocionalni ton

Ton članaka u JL je pretežno pozitivan i empatičan, sa svrhom humanizacije, dok je u VL prisutna kombinacija neutralnih i pozitivnih sentimenata, pri čemu naglasak nije na humanizaciji (i)migranata, već na isticanju njihove gospodarske koristi za hrvatsko društvo i gospodarstvo te nužnosti kreiranja održivih migracijskih politika za uspješnu integraciju (i)migranata.

Izvori informacija

U većini analiziranih članaka najčešći izvori informacija su sami (i)migranti, ali prisutni su i poslodavci (češće u VL, no u JL), predstavnici vjerskih organizacija, te stručnjaci i znanstvenici. U JL su primarni izvori uvijek sami (i)migranti, a često se dodaju i komentari članova obitelji te, rjeđe, poslodavaca. Za razliku od VL, institucionalni izvori (država, nevladine organizacije) su rijetko prisutni jer je naglasak tekstova na osobnom doživljaju (i)migranata.

Politički i ideološki kontekst

Neki analizirani članci u VL upućuju na širi društveni i politički kontekst: demografske probleme, potrebe tržišta rada, promjene zakonodavstva, te na predizbornu retoriku. Uočljivo je i povezivanje integracije (i)migranata s održivim razvojem društva i gospodarskom stabilnošću. Kada je riječ o JL, članci ne sadrže izravne političke poruke, ali impliciraju kritiku državne nefleksibilnosti u integraciji (državljanstvo, kreditne mogućnosti) te je vidljiva diskretna instrumentalizacija u tekstovima koji promoviraju Hrvatsku kao "obećanu zemlju" u kontekstu radne snage.

Zaključci i indikacije o uredničkim motivima

VL sustavno koristi narativni pristup koji personalizira (i)migrante, prikazuje ih prvenstveno kao radne ljude s ambicijama, a isticanje pozitivnih primjera sugerira urednički cilj de-stigmatizacije i normalizacije imigracije. Stil pisanja članaka varira od senzacionalistički intoniranih naslova (vidjeti Tablica 3., Hina, 24.6.2024.) do analitičkih i uravnoteženih prikaza. Veliki broj različitih autora donose raznolike stilove i fokuse, no dominantan ton je informativan, s dozom empatije i razumijevanja. Kada je riječ o JL, manja je raznolikost autora, članci su raznoliki u tematskom fokusu te slični u tonu i pristupu jer kombiniraju osobne priče s kulturnim i emocionalnim aspektima. Razlika postoji u stilu pisanja između autora (emocionalni i narativni stil vs. reportažno-informativni ton). Urednički motivi JL uključuju: 1)

Osobne priče (i)migranata: Promjena ...

humanizaciju imigranata; 2) pokazivanje pozitivnih primjera integracije; 3) naglašavanje kulturne razmjene te 4) umanjenje straha i predrasuda prema (i)migrantima.

Tablica 5. Usporedna analiza okvira Jutarnjeg i Večernjeg lista

Table 5. A comparative analysis of the media frames used by Jutarnji list and Večernji list.

Element analize	Jutarnji list	Večernji list
Naslov i podnaslov	Naglašena osobna priča, često emocionalno obojen naslov	Informativni ton, naglasak na rad i integraciju
Fokus priče	Životna priča, svakodnevica, osobni izazovi i uspjesi	Radni uvjeti, prilagodba na hrvatski život, egzotični aspekti
Glavni narativ	Od žrtve do borca; potraga za smisлом, domom, radom	Od radne snage do uzornog člana zajednice
Tip okvira	Humanitarni, identifikacijski, socijalno-pravni, antirasistički	Radno-ekonomski, sigurnosni, kulturno-folklorni
Prikaz migranta	Pojedinac s imenom, obiteljskom pozadinom i ciljevima	Radnik, često bez osobne priče osim u funkcionalnom smislu
Jezik i ton	Topao, empatičan, pripovjedan, često subjektivan	Neutralan, informativan, povremeno egzotični
Vizualizacija migranta	Migranti prikazani kroz portrete, u obiteljskim i svakodnevnim situacijama	Fotografije s posla, uniformirani prikaz
Institucionalna perspektiva	Blago kritična prema državnim institucijama; fokus na civilno društvo	Institucije u fokusu, često kao pozitivni akteri (domovi, MUP, tvrtke)
Naglašeni problemi	Iskorištavanje radne snage, trauma, integracija, jezične barijere	Jezik, priznanje diploma, smještaj, radne dozvole
Tipična emocija	Empatija, suosjećanje, nada	Zahvalnost, ponos, egzotična znatiželja

Izvor: rad autorica

Rasprava

Kvantitativnom i kvalitativnom analizom sadržaja komparirano je medijsko uokvirivanje osobnih priča (i)migranata objavljenih između 2023. i 2024. godine u Jutarnjem listu (JL) i Večernjem listu (VL). Analizom su utvrđene jasne razlike u pristupima: 1) JL pretežno koristi humanitarne i identifikacijske okvire, ističući osobne priče, emocije i procese integracije (i)migranata u hrvatsko društvo; 2) VL, naprotiv, naglasak stavlja na instrumentalnu i radnu dimenziju (i)migranata, prikazujući ih kroz prizmu njihove radne korisnosti, kulturne različitosti („egzotičnosti“) i zahvalnosti prema državi domaćinu. Ovakvi obrasci u potpunosti se uklapaju u temeljne postavke teorije medijskog uokvirivanja (Entman, 1993), prema kojoj izbor okvira (*frame*) ne samo da strukturira način interpretacije informacija, već i posreduje ideološke poruke koje oblikuju percepcije publike. JL, koristeći narativni, personalizirani i emocionalni diskurs, stvara okvir empatije koji omogućuje recipijentima identifikaciju s migrantima (Chouliaraki i Zaborowski, 2017). Suprotno tome, VL preferira neutralizirani i tehnički ton, što odgovara tzv. „utilitarnim okvirima“ u kojima su migranti primarno prikazani kao radna snaga ili demografska potreba (Benson, 2013). Ova razlika u narativima povezana je s ideološkom orijentacijom listova. Prema Hallu (1997) mediji nikada nisu neutralni posrednici stvarnosti, već aktivni sudionici u procesu konstrukcije značenja, pri čemu ideologija oblikuje što će biti prikazano i kako. Ideološki kontekst medija tako izravno utječe na načine na koje se (i)migranti prikazuju, što može imati važan utjecaj na javnu percepciju i razinu društvene empatije. JL koristi topao, emocionalan i humanizirajući stil koji potiče identifikaciju s protagonistima priča, dok VL zadržava distancirani, informativni i faktični pristup. Ovi obrasci prenose se i na vizualnu reprezentaciju: fotografije u JL prikazuju (i)migrante u svakodnevnim, obiteljskim i lokalnim kontekstima, čime se potiče osjećaj pripadnosti, dok su u VL dominantni vizuali s radnih mesta, često uz naglašavanje fizičke razlike i kulturne „egzotičnosti“, što se uklapa u koncept drugosti (*othering*) (Said, 1979). Time se migranti pozicioniraju kao „gosti“ ili „radna snaga“, a ne kao ravnopravni članovi društva. Triangulacijom rezultata doivenih metodom polu strukturiranih intervjua i analizom sadržaja, dodatno su potvrđene razlike u pristupima. Predstavnici uredništava jasno ukazuju na postojanje dihotomije: humanizacijsko-inkluzivni pristup JL nasuprot političko-ekonomskom pristupu VL, što potvrđuje i teoriju o uredničkom uokvirivanju (*editorial framing*) (Eilders, 2002) prema kojem uredništva selektivno strukturiraju narativ prema uređivačkoj politici i očekivanoj publici. U tom kontekstu, rezultati istraživanja upućuju na važnu spoznaju: iako su (i)migranti sve prisutniji u hrvatskom medijskom prostoru, njihova reprezentacija nije neutralna ni univerzalna, već se oblikuje kroz različite ideološke, kulturne i profesionalne filtre. Time mediji ne samo da informi-

raju, već i aktivno oblikuju javno mnjenje o migracijama, što se može odraziti na društvenu koheziju, političke stavove i razinu prihvaćanja “drugoga” u hrvatskom društvu.

Zaključak

Istraživanje je pokazalo da su u razdoblju nakon ulaska Hrvatske u Schengenski prostor i eurozonu utjecajnim hrvatskim dnevnim listovima Jutarnji list (JL) i Večernji list (VL) objavljivani personalizirani članci o (i)migrantima koji predstavljaju pozitivan pomak u medijskom prikazu ove društvene skupine. Ukupni broj takvih članaka u 2023. i 2024. godini je malen, što ukazuje na zaključak da ovakvi tipovi medijskih priča nisu na agendi, no istraživanje ipak ukazuje na pozitivne pomake u uredničkim politikama, posebice kada je riječ o VL (C1). Analiza je pokazala da se u personaliziranim narativima (i)migranti dominantno prikazuju kroz humanizirane i empatične okvire, uz upotrebu osobnih citata, emotivnog jezika i fotografija koje doprinose osjećaju autentičnosti i bliskosti (C2). U svim analiziranim člancima prisutan je i osobni glas (i)migranata, često u obliku izravnih izjava, što je važan pokazatelj narativne agencije, iako se i dalje bilježe primjeri posrednog prikaza kroz govore novinara ili predstavnika institucija (C3). Što se tiče izvora informacija, tekstovi rijetko uključuju stručnjake ili relevantne institucije, a ideološki okviri variraju, od inkluzivnih i empatičnih u personaliziranim pričama do sigurnosno-orientiranih i birokratiziranih u širem izještavanju o migracijama, osobito u VL (C4). Kroz polu-strukturirane intervjuje s urednicima utvrđeno je da kod VL postoji promišljenija urednička politika kada je riječ o objavljinju personaliziranih priča, dok JL više ovisi o senzibilitetu i inicijativi pojedinih novinara (C5). Ove razlike utječu na kontinuitet i način prikazivanja (i)migranata u oba lista.

Zaključno, iako se još uvijek ne može govoriti o sustavnoj promjeni medijskog uokvirivanja (i)migranata, prisutnost personaliziranih narativa otvara prostor za društvenu empatiju, suzbijanje stereotipa i inkluzivnijem javnom diskursu. No, takvi sadržaji još uvijek nemaju snažnu institucionalnu, finansijsku ni stratešku podršku. Uloga medija u oblikovanju percepcije migracija ostaje ključna, posebno u kontekstu porasta ksenofobije i desnog populizma. Stoga bi daljnja profesionalizacija novinarske prakse, etička odgovornost uredništava i razvoj poticajnog medijskog okruženja trebali biti prioriteti. Buduća istraživanja trebala bi uključiti longitudinalne pristupe, usporedne europske analize i evaluaciju stvarnog društvenog utjecaja personaliziranih narativa o (i)migrantima.

BILJEŠKE

¹ Istraživanje je provedeno u sklopu projekta „Dinamika i izazovi migracije, re-migracije i imigracije u RH“ (DinamiRH) finansiranog iz programa Europske unije NextGeneration EU (01/08-73/23-2519-18). Izneseni stavovi i mišljenja isključivo su stavovi autorica i ne odražavaju nužno službene stavove Europske unije ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

LITERATURA

- Arcila-Calderón, C., Blanco-Herrero, D., Matsiola, M., Oller-Alonso, M., Saridou, T., Splendore, S. i Veglis, A., (2023) Framing migration in Southern European media: Perceptions of Spanish, Italian, and Greek specialized journalists. *Journalism Practice*, 17 (1), 24–47.
- Balabanić, I., Perić Kaselj, M., Rubić, M., Ružić, N. K., Turk, M., Nimac, D., Šimunić, N., Dabo i Tadić, I. (2025) *Istraživački izvještaj anketnog istraživanja o kvaliteti života i obrascima života stranih radnika iz Azije i Afrike u Hrvatskoj*. Institut za istraživanje migracija.
- Benesch, C., Loretz, S., Stadelmann, D. i Thomas, T., (2019) Media coverage and immigration worries: Econometric evidence. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 160, 52–67. doi: 10.1016/j.jebo.2019.02.011
- Benson, R. (2013) *Shaping immigration news: A French-American comparison*. Cambridge University Press.
- Brouwer, J., van der Woude, M. i van der Leun, J., (2017) Framing migration and the process of crimmigration: A systematic analysis of the media representation. *European Journal of Criminology*, 14(1), 100–119.
- Castles, S., de Haas, H. i Miller, M.J., (2014) *The age of migration: International population movements in the modern world*. New York: The Guilford Press.
- Chouliaraki, L., i Zaborowski, R. (2017) Voice and community in the refugee crisis: A Content Analysis of news coverage in Eight European Countries. *International Communication Gazette*, 0 (0), 1-23.
- Cummings, C., Pacitto, J., Lauro, D. i Foresti, M., (2015) *Why people move: Understanding the drivers and trends of migration to Europe*. Overseas Development Institute. dostupno na <https://assets.publishing.service.gov.uk/me>

- dia/5a803fe440f0b6230269266c/understanding-drivers-migration-Europe.pdf, preuzeto 10.04.2025.
- Čepo, D., Čehulić, M. i Zrinščak, S., (2020) What a difference does time make? Framing media discourse on refugees and migrants in Croatia in two periods. *Hrvatska i komparativna javna uprava*, 20 (3), 469–496.
- Čuvalo, A., (2011) Istraživanje publika. U: Z. Peruško, (ur.): *Uvod u medije*. Zagreb: Jesenski i Turk / Hrvatsko sociološko društvo.
- Državni zavod za statistiku (2024) *Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2023.* dostupno na <https://podaci.dzs.hr/2024/hr/76802>, preuzeto 10.04.2025.
- Džidić, G., (2022) Iregularne migracije i sigurnost: Tranzitne zemlje na balkanskom pravcu migracija za vrijeme i nakon migracijske krize 2015./2016. godine. *Forum za sigurnosne studije*, 6 (6), 153–182.
- Eberl, J.M., Meltzer, C.E., Heidenreich, T., Herrero, B., Theorin, N., Lind, F. i Strömbäck, J., (2018) The European media discourse on immigration and its effects: A literature review. *Annals of the International Communication Association*, 42 (3), 207–223. doi: 10.1080/23808985.2018.1497452
- Eberl, J.-M. i sur., (2019) *European media migration report: How media cover migration and intra-EU mobility in terms of salience, sentiment and framing*. University of Vienna and Universidad Rey Juan Carlos. dostupno na <https://www.reminder-project.eu/wp-content/uploads/2019/08/REMINDER-D8.3.pdf>, preuzeto 10.04.2025.
- Eilders, C. (2002) Conflict and Consonance in Media Opinion: Political Positions of Five German Quality Newspapers. *European Journal of Communication*, 17 (1), 25–63. doi: 10.1177/0267323102017001606
- Entman, R.M., (1993) Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43 (4), 51–58.
- Fuller, J.M., (2024) Media discourses of migration: A focus on Europe. *Language and Linguistics Compass*, 18 (4), 1–13. doi: 10.1111/lnc3.12526
- Goffman, E., (1974) *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. New York: Harper & Row.
- Hall, S. (1997) The work of representation. U: S. Hall (ur.): *Representation: Cultural representations and signifying practices* (str. 13–74). London: Sage.
- Heidenreich, T., Lind, F., Eberl, J.-M. i Boomgaarden, H.G., (2019) Media framing dynamics of the ‘European refugee crisis’. *Journal of Refugee Studies*, 32(S1), i172–i182.
- Holy, M., (2025) A case study of the portrayal of migrants in the Croatian electronic media. U: *Zbornik radova s Mediterranean Islands Conference (MIC - Vis, 2024)* – u tisku.

- Holy, M. i Geiger Zeman, M. (2025) Povezanost migracija i klimatskih promjena: analiza sadržaja hrvatskih masmedijskih i znanstvenih članaka. U: *Zbornik radova s međunarodne znanstvene konferencije „Migracije i identitet: kultura, ekonomija, država (3)“ – u pripremi*.
- Hrvatska radiotelevizija, (2025) #Stranci u Hrvatskoj. dostupno na: <https://www.hrt.hr/tag/stranci-u-hrvatskoj>, preuzeto 10.04.2025.
- Iyengar, S. i Kinder, D.R., (1987) *News that matters: Television and American opinion*. Chicago: University of Chicago Press.
- Kalamar, D., (2016) Konvergencija medija i transformacija publike. *Informatologija*, 49 (3–4), 190–202.
- Lalvani, S., 1995. Consuming the exotic other. *Critical Studies in Mass Communication*, 12 (3), 263–286. doi: 10.1080/15295039509366937
- Matar, D., 2017. Media coverage of the migration crisis in Europe: A confused and polarized narrative. *Mediterranean Yearbook*, 292–300.
- McCombs, M. i Shaw, D., (1972) The agenda-setting function of mass media. *Public Opinion Quarterly*, 36, 176–185.
- Popović, H., Kardov, K. i Župarić-Iljić, D., (2022a) *Media representations of migration: Discursive constructions of migrants, refugees and asylum seekers in Croatian media*. Zagreb: Office for Human Rights and Rights of National Minorities of the Government of the Republic of Croatia.
- Popović, H., Kardov, K. i Župarić-Iljić, D., (2022b) *Preporuke za medijsko izvještavljanje o migrantima i izbjeglicama*. Zagreb: Office for Human Rights and Rights of National Minorities of the Government of the Republic of Croatia.
- Ražnjević Zdrilić, M. i Pilić, T., (2019) Parlamentarni izbori u rujnu 2016. godine na stranicama Jutarnjeg i Večernjeg lista. *Mali Levijatan: studentski časopis za politologiju*, 6 (1), 24–47.
- Said, E. W. (1979) *Orientalism*. Vintage Book (Randome House).
- Schemer, C., (2012) The influence of news media on stereotypic attitudes toward immigrants in a political campaign. *Journal of Communication*, 62 (5), 739–757. doi: 10.1111/j.1460-2466.2012.01672.x
- Staněk, M., (2017) The humanitarian crisis and civil war in Syria: Its impact and influence on the migration crisis in Europe. *Kontakt*, 19 (4), 270–275. doi: 10.1016/j.kontakt.2017.09.013

Personal Stories of (Im)migrants: A Shift in Media Framing in Croatia?

Mirela Holy
Marija Geiger Zeman

ABSTRACT

This paper analyses the content of Jutarnji list and Večernji list in the context of shifting approaches to reporting on (im)migrants following Croatia's accession to the Schengen Area and the Eurozone. Migrants are often portrayed in the media as anonymous protagonists of crime stories (Čepo et al., 2020; Popović et al., 2022a). However, during 2023 and 2024, the analysed newspapers published articles that depicted (im)migrants as individuals with personal life stories. The paper is theoretically grounded in media framing theory. Previous research in Croatia has shown that negative, sensationalist, and alarmist frames prevail, often tied to the ideological orientation of actors. Reporting on migrants tends to be oversimplified, based on insufficiently verified information, with a lack of understanding of the issues and inadequate use of terminology. A key characteristic of such reporting is the conflict frame (Popović et al., 2022a). Popović et al. (2022b) proposed a series of recommendations aimed at more objective and unbiased media portrayals of migrants in Croatian media, including the suggestion that migrants be reported on as real people. In line with this recommendation, this research was conducted using a combination of quantitative and qualitative media content analysis, as well as in-depth interviews with editorial representatives from the analysed newspapers. The analysis focuses on the frequency of publication, protagonists, frames, and sentiments of such stories, the motives behind their publication, and the potential institutional and/or financial frameworks within which they emerged. The study also examined whether the articles were part of a strategically planned project initiated by state or European institutions, or the result of spontaneous initiatives by journalists and editors. The findings indicate moderately positive shifts in media reporting on (im)migrants, and the research contributes to a better understanding of the role of media in the integration of (im)migrants, laying the groundwork for future

analyses of media practices in Croatia and the broader European context.

Keywords: (im)migrants, content analysis, integration, media framing, Croatian media